

## Lathund för informationssökning, Vetenskaplig metodik 2

Syftet med lathunden är att den skall fungera som ett stöd i arbetet med den preliminära problemformuleringen inför den kommande uppsatsen.

Ett första steg är att undersöka om det går att hitta artiklar och litteratur som är relevant för ämnet. Diskutera med din handledare och be om råd, tips eller förslag på bra sökord. Gör sedan en tidsplan. Artiklar som inte finns tillgängliga i fulltext via Röda Korsets Högskolebibliotek kan mot en avgift beställas. Det tar cirka en vecka innan de kommer, så överväg alltid om det är nödvändigt. Finns materialet inom Stockholm är det enklast, snabbast och billigast att besöka det bibliotek där informationen finns tillgänglig.

För denna uppgift behöver du artiklar som är vetenskapligt granskade. Artiklar söker du i EBSCO, som är en databasplattform där exempelvis databasen Cinahl ingår. Cinahl innehåller främst material som är omvårdnadsrelaterat. EBSCO kan du söka i hemifrån.

För att "läsa in dig" på ämnet kan du även använda relevanta böcker och artiklar som är metaanalyser, litteraturstudier. d.v.s. sammanställningar av flera vetenskapligt granskade studier. Denna information kan även användas i bakgrunden.

Doktorsavhandlingar söker du enklast i [Libris](#) som är en gemensam bibliotekskatalog för svenska universitet och högskolor.

Lagar och förordningar söker du enklast i Riksdagens databas [Lagrummet](#). Databasen är gratis och all information i Lagrummet finns i fulltext.

### Viktiga begrepp när man söker efter vetenskapligt baserad information.

En *litteraturstudie* (*review article*) är en genomgång av ett antal vetenskapliga originalartiklar, publicerade i internationella tidskrifter inom ett visst område. Ett resultat av litteraturstudier kallas *metaanalys* vilket är en översikt och sammanställning av olika vetenskapliga publikationer inom samma område. Metaanalysens syfte är att sammanfatta den samlade vetenskapliga litteraturens gemensamma slutsats och resultat inom ett ämne/område. En metaanalys genomförs normalt inte på samma sätt som en "vanlig" vetenskaplig studie, där man samlar in och bearbetar originalobservationer. Istället handlar det om att sammanställa flera sådana originalstudier för att få ett större observationsmaterial. Man gör inga egna originalobservationer utan sammanställer resultat från redan publicerade vetenskapliga artiklar.

En vetenskaplig artikel brukar ha en struktur med abstract, inledning, syfte, metod, resultat, diskussion, referenser och nyckelord/ämnesord. Ordningen i strukturen och rubrikerna kan variera. Artiklarna är ofta vetenskapligt granskade s.k. *peer review*. Läs mer i Karolinska Institutets [Vad är en vetenskaplig artikel?](#)

### Sökteknik

För att finna relevant information gäller det att hitta bra sökord. Sökorden/nyckelorden du väljer avgör till stor del hur väl du kommer att lyckas med att söka och finna den information du behöver till uppgiften.

Börja alltid med att välja ut relevanta termer och ord utifrån frågeställning, problemformulering och syfte. Fundera även på synonymer. Ibland är det nödvändigt att göra en första pilotsökning för att ta

reda på om det finns tillräcklig och lämplig vetenskaplig litteratur inom området. Utgå i första hand från *kontrollerade ämnesord*. När det gäller omvårdnad och medicin kallas de för MeSH-termer (Medical Subject Headings) vilka är internationella och kan användas i samtliga aktuella databaser. För att enkelt hitta sökord använd Karolinska Institutets [Svensk MeSH – MeSH sökverktyg](#) som också översätter till svenska.

Kombinera gärna sökorden med hjälp av s.k. Booleska operatörer, d.v.s. du kombinerar sökorden med AND, OR eller NOT. Booleska operatörer kan användas i de flesta databaser och sökmotorer. Välj i första hand avancerat sökformulär när du söker i databaser. Avancerad betyder inte att det är svårare att söka utan att det genom att använda olika fält erbjuds fler möjligheter att precisera sökningen. Man kan exempelvis välja mellan att söka i författarfält eller titelfält.

Tänk på att inte kombinera för många sökord i samma "söksträng" utan börja brett med endast ett eller ett par sökord åt gången, bygg sedan på med fler ord efterhand när du ser att ordet/orden "fungerar". Ju fler sökord i samma söksträng desto färre träffar. Det är bättre att göra limits/begränsningar efter att man prövat om sökorden fungerar. Vanliga begränsningar är exempelvis att välja ett tidsspänn, kön eller en åldersgrupp.

Att *trunkera* innebär att man ersätter slutet av ett ord med ett tecken, oftast i form av \*, för att söka på allt som börjar med en viss ordstam.

Det är viktigt att ha kontroll över sökhistoriken från de databaser du använt för att kunna redovisa hur sökningarna genomförts. Med hjälp av din redovisning ska läsaren kunna göra om exakt samma sökning och då finna samma material som du.

Ett ytterligare kompletterande alternativ är *manuell sökning* eller *kedjesökning* som betyder att du söker litteratur och artiklar via befintliga litteraturlistor, exempelvis från en referenslista i en avhandling eller från en artikel.

Om du tycker att artiklarna inte motsvarar din frågeställning titta igenom val av sökord och problemformulering och gör en ny sökning eller kontakta biblioteket och boka eventuellt bibliotekarie. Det är viktigt att du kommer förberedd om du bokat bibliotekarie.

## Att värdera resurser

När du under utbildningen löser uppgifter, skriver texter eller uppsats kommer du att använda olika typer av källor som utgångspunkt och underlag för ditt arbete. Oavsett vilken källa det rör sig om är det viktigt att du granskar den kritiskt och värderar dess relevans för ämnet.

En källa kan vara till exempel en artikel, en bok, en webbsida, en intervju eller ett citat från en föreläsning. Man brukar tala om två typer av källor:

*primärkällor*

*sekundärkällor*

En *primärkälla* ger förstahandsinformation om ett ämne. Det kan till exempel vara artiklar eller böcker som är skrivna av någon som presenterar en egen teori eller undersökning. Det kan också vara en föreläsare som talar om sina egna forskningsresultat. En *sekundärkälla* återger vad någon annan källa redan har presenterat. Metaanalyser, läroböcker, artiklar i dagspress och översiktsartiklar är exempel på sekundärkällor.

Inom källkritiken anses primärkällor mer tillförlitliga än sekundärkällor, eftersom primärkällorna är oberoende av andra källor. När du väljer ut material för ditt arbete bör du därför vara medveten om vad som är primärkällan. Generellt gäller detta för alla typer av källor, men särskilt för information som hämtas från internet. Om du är osäker på om en uppgift stämmer kan man jämföra flera källor med varandra.

Ibland kan det vara svårt värdera informationen du finner på nätet. Men det finns bra regler att följa.

- Står en erkänd organisation eller expert bakom informationen?
- Är författaren auktoritet på just det han eller hon skriver om?
- Många gånger når du en sida via en sökning i en söktjänst. Då kan det vara bra att leta reda på webbplatsens startsida, där kan man ofta få reda på vem som står bakom informationen.
- Finns det klart utsagt en anledning varför informationen är publicerad?
- Vad vill författaren/utgivaren uppnå?
- Verkar informationen tillförlitlig?
- Till vem riktar informationen?

Många av Nationalencyklopedins artiklar är tillförlitliga då det finns en författare eller forskare som skrivit de flesta artiklarna. När det gäller Wikipedia finns inte samma vetenskapliga tillförlitlighet bakom informationen, eftersom innehållet läggs in fritt och har en varierande kvalitet. Därför gäller det att vara betydligt mer försiktig med hur du använder den. Däremot kan Wikipedia snabbt ge en översiktlig information om ett ämnesområde och därmed fungera som ingång för att söka vidare i kontrollerade informationskällor.

## Referenshantering

När du skriver en inlämningsuppgift eller uppsats behöver du hänvisa till de källor du använder genom att antingen referera till eller citera från dessa. Genom att använda tydliga källhänvisningar och korrekt citat- och referatteknik skiljer du dina egna resonemang från andra skribenters tankar och teorier. På så sätt undviker du att plagiera. Skriv så tydliga referenser som möjligt i din källförteckning.

Röda Korsets Högskola använder referenssystemet APA (American Psychological Association). På bibliotekets webbsida finns en guide som visar hur du gör referenser enligt APA-systemet. En referens ska innehålla all den information om originalkällan som krävs för att den ska kunna återfinnas. Det ska vara enkelt för den som läser din text att hitta källan för att kontrollera uppgifterna eller om läsaren vill fördjupa sig inom området.

I ett *refererat* redogör och sammanfattar man informationen från en originaltext eller källa som man läst. Genom att referera kan man självständigt göra analyser av materialet. *Citat* återger källans text ordagrant. Ett citat är identiskt med originaltexten och ska markeras tydligt i texten. Kortare citat som endast består av några ord eller meningar sätts inom citationstecken inne i brödtexten. Längre citat, blockcitat, se APA- guiden. När man refererar och citerar hänvisa direkt till källan i anslutning till referatet/citatet. Det måste alltid vara tydligt när du använder dig av någon annans text. Har du bråttom och är mindre noggrann när du skriver kan du oavsiktligt plagiera om du missar att korrekt hänvisa till källor du använt.

*Det är viktigt att det framgår i texten när det är källans åsikt som återges eller när du framför egna åsikter och idéer.*

## Lästips och länkar

På bibliotekets webbplats hittar du tips och matnyttig information som kan användas inför dina arbetsuppgifter.

Henricson, M. (red.) (2012). *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.  
ISBN:978-91-44-07135-0

Karolinska Institutet (2010). *Vad är en vetenskaplig artikel?* Hämtad från  
[http://kib.ki.se/sites/kib.ki.se/files/A4\\_vad%20%C3%A4r%20en%20vetenskaplig%20artikel%20-%20artikel\\_100708.pdf](http://kib.ki.se/sites/kib.ki.se/files/A4_vad%20%C3%A4r%20en%20vetenskaplig%20artikel%20-%20artikel_100708.pdf)

Willman, A., Stoltz, P. & Bahtsevani, C. (2011). *Evidensbaserad omvårdnad: en bro mellan forskning & klinisk verksamhet*. (3., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.  
ISBN:9789144056449

Lagrummet <http://www.lagrummet.se/>

Libris <http://libris.kb.se/>

Svensk MeSH – MeSH sökverktyg [http://mesh.kib.ki.se/swemesh/swemesh\\_se.cfm](http://mesh.kib.ki.se/swemesh/swemesh_se.cfm)